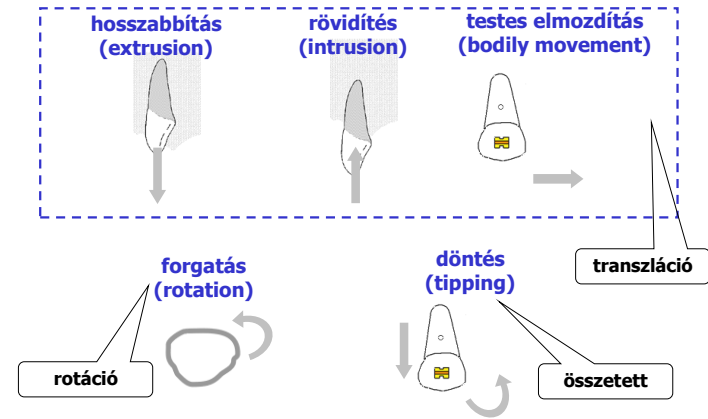

A fogszabályozás fizikai alapjai

Fogorvosi anyagtan fizikai alapjai 14.

1

A fog fogorvosi mozgásának típusai

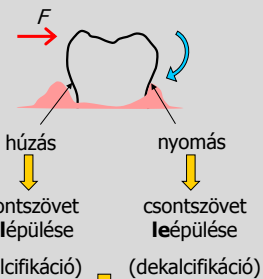
2

A fog elmozdulásának mechanizmusa és az ehhez szükséges erőtartomány

Nyugalmi erők:
 $F = 1-10 \text{ cN}$
„állandó”
↓
nincs
következmény

Fogszabályozásban használt erők:

$F = 50 \text{ cN} - 400 \text{ cN}$
„állandó”

átépülés ⇒ elmozdulás

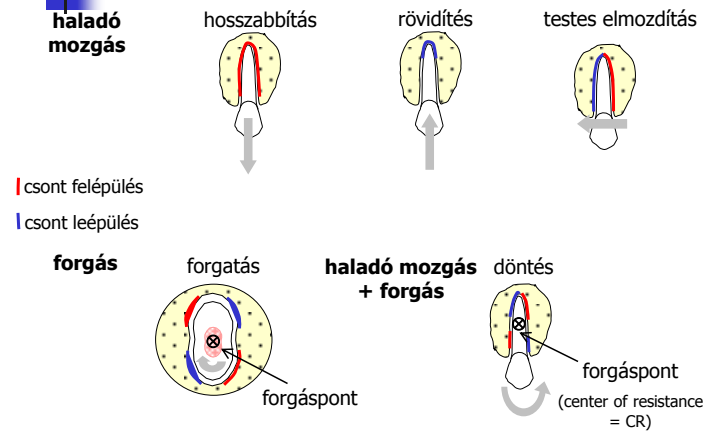
Rágóerők:

$F = 100-800 \text{ N}$
 $t \leq 1 \text{ s}$

Ha „állandó” lenne,
↓
 $t = 3-5 \text{ s}$: fájdalom
 $\approx$ óra: károsodás
7-14 nap: a fog kilazulása

3

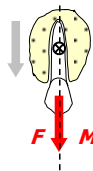
Az egyes mozgások mechanizmusa

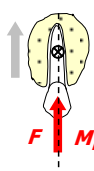
4

Az egyes mozgásokhoz szükséges erők, nyomatékok

hosszabbítás:

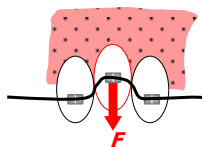

rövidítés:

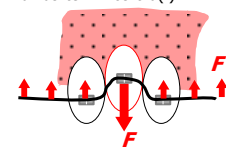

Egyetlen erő
forgatónyomaték nélkül
⇒ haladó mozgás
rotáció nélkül

Például:

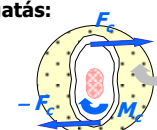

Támaszték? Elosztva(!):

5

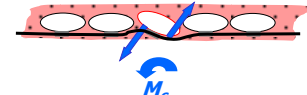
Forgatás:

erőpár, azaz forgatónyomaték
eredő erő nélkül
⇒ forgás transláció nélkül

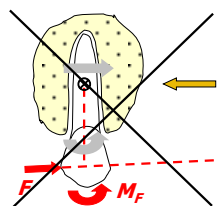
$\Sigma F = 0$ erőpár
(couple = c)

Például:

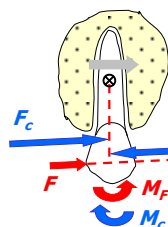

6

Testes elmozdítás:

Egyetlen erő alkalmazásakor
forgás társulna a haladó
mozgáshoz.

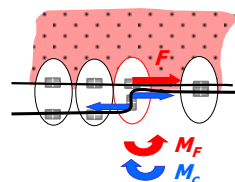

erő + erőpár
⇒ haladó mozgás
forgás nélkül

$\Sigma F = F$
 $\Sigma M = 0$ } csak
transzláció

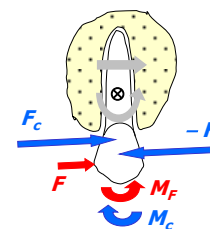
$M_c = M_F$ ($M_c / M_F = 1$)

Például:

7

Döntés:

erő	erőpár	ΣF	ΣM
-	✓	0	M_c
✓	-	F	M_F
✓	✓	F	$M_F - M_c$

⇒ forgás

⇒ **döntés:** haladó mozgás + forgás

⇒ **kontrollált döntés:**

haladó mozgás + forgás

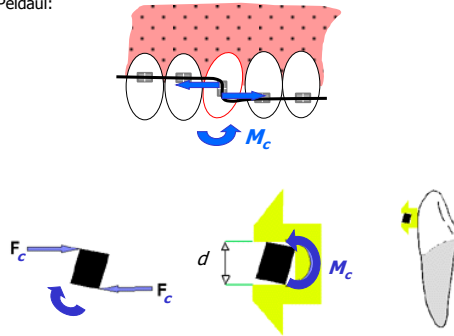
• $0 < M_F - M_c$ ($M_c / M_F < 1$)

• $M_F - M_c < 0$ ($1 < M_c / M_F$)

8

Például:

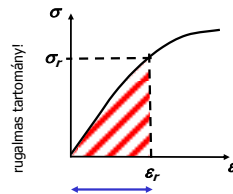

9

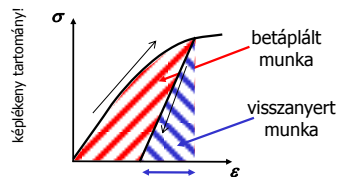

A készülék mechanikai tulajdonságai

- anyagi jellemzők: merevség, visszarugózó képesség, fajl. elaszt. def. munka

betáplált munka=visszanyert munka,
ha nincs súrlódás!!!

Például:

- műanyagok
- acél
- kobalt-króm ötvözetek
- titán ötvözetek

11

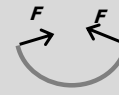

A fogszabályozó készülék

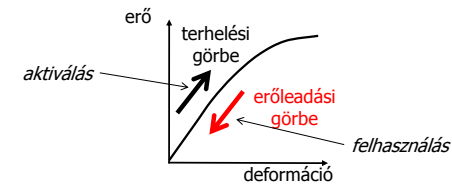
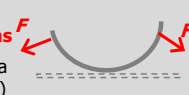

A fogszabályozó készülék egy rugalmas test, amely deformálása után erőt fejt ki a fogakra, a betáplált energiát visszaszolgáltatja („mechanikai akkumulátor”).

aktiválás:
deformálás
(energia
betáplálása)

felhasználás:
visszaalakulás
(tárolt energia
hasznosulása)

10

- geometria: alak, méretek (pl.vastagság, hossz, ...)

$$\left. \begin{array}{l} \bullet \text{ nyújtás/összenyomás} \quad F = E \cdot \frac{A}{l} \cdot \Delta l \quad W = \frac{1}{2} E \cdot \frac{A}{l} \Delta l^2 \\ \bullet \text{ hajlítás} \quad F = 3E \cdot \frac{\Theta}{l^3} \cdot s \quad W = \frac{1}{2} 3E \cdot \frac{\Theta}{l^3} \cdot s^2 \\ \bullet \text{ csavarás (torzió)} \quad M = G \cdot \frac{r^4 \pi}{2l} \cdot \phi \end{array} \right\} \text{a test merevsége/rugómerevség}$$

Problémák:

- súrlódás

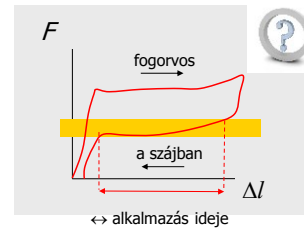
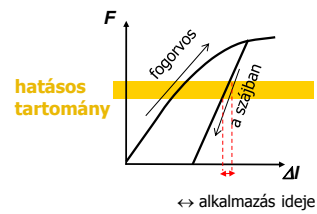

súrlódási erő (F_s):
 $F_s = \mu \cdot F_{ny}$

12

A visszatérítő erő

- nagysága?
- állandósága?

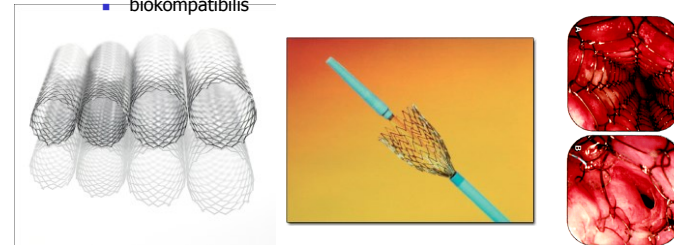
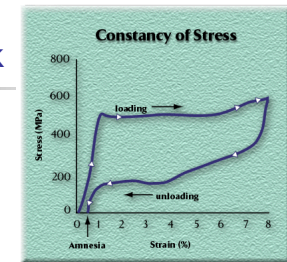
13

Szuperrugalmas anyagok

Ni+Ti   Cu+Al+Zn   Cu+Al+Ni

Nitinol (Nickel-Titanium Naval Ordnance Laboratory)

- szuperrugalmas (pseudeoelasztikus)
- alakmemória
- biomechanikai kompatibilitás
- biokompatibilis

14